



Februarie 2021

Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

## Restrângeri ale dreptului la libertate și la siguranță pentru alte motive decât cele prevăzute de Convenția europeană a drepturilor omului

Art. 18 (limitarea folosirii restrângerii drepturilor) din [Convenția europeană a drepturilor omului](#) („Convenția”):

„Restrângerile care, în termenii prezentei convenții, sunt aduse respectivelor drepturi și libertăți nu pot fi aplicate decât în scopul pentru care ele au fost prevăzute”.

### Art. 5 (dreptul la libertate și la siguranță) din Convenție:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

- (a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;
- (b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;
- (c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;
- (d) dacă este vorba de detenția legală a unui minor, hotărâtă pentru educația sa sub supraveghere sau despre detenția sa legală, în scopul aducerii sale în fața autorității competente;
- (e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;
- (f) dacă este vorba despre arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să pătrundă în mod ilegal pe teritoriul sau împotriva căreia se află în curs o procedură de expulzare ori de extrădare.

2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.

5. Orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații.”



## Cauze în care Curtea a constatat încălcarea art. 18 din Convenție coroborat cu art. 5

---

### Gusinskiy împotriva Rusiei

19 mai 2004 (hotărârea Camerei)

Reclamantul, fost președinte și acționar majoritar al unui holding privat de mass-media, a fost arestat și deținut în penitenciar în iunie 2000, fiind bănuț de înșelăciune în legătură cu transferul unei licențe de radiodifuziune. Acesta s-a plâns că detenția sa a fost ilegală și arbitrară, în special că nu a existat nicio suspiciune întemeiată că a comis o infracțiune, precum și că detenția sa nu a respectat procedura internă. De asemenea, a susținut că, prin detenția sa, autoritățile intenționau, de fapt, să îl constrângă să vândă afacerea sa în domeniul mass-media în condiții nefavorabile.

Curtea a hotărât că **au fost încălcate art. 5 din Convenție și art. 18 coroborat cu art. 5**. În ceea ce privește capătul de cerere al reclamantului potrivit căruia adevăratul scop al detenției sale a fost acela de a-l constrânge să vândă afacerea în condiții nefavorabile, Curtea a constatat în special că nu s-a contestat faptul că reclamantului i s-a oferit un acord comercial în timp ce se afla în penitenciar, în schimbul încetării cercetării penale îndreptate împotriva sa. Cu toate acestea, în opinia Curții, asemenea chestiuni de drept public, precum urmărirea penală și arestarea preventivă, nu ar trebui să fie folosite în cadrul strategiilor de negocieri comerciale. Prin urmare, restrângerea libertății reclamantului a fost aplicată nu doar în scopurile prevăzute de Convenție, respectiv scopul aducerii în fața autorității judiciare competente atunci când există o suspiciune întemeiată că a fost săvârșită o infracțiune, ci și din motive fără legătură cu acest scop.

### Cebotari împotriva Moldovei

13 noiembrie 2007 (hotărârea Camerei)

În 1997, reclamantul era directorul Moldtranselectro, o întreprindere de stat de distribuire a energiei electrice. Contextul cauzei l-a constituit o serie de contracte complexe privind importul de energie electrică din Ucraina în Moldova, în care erau implicate în special Moldtranselectro și o întreprindere constituită în Moldova, Oferta Plus. Reclamantul – care, fiind declarat învinuit în cadrul procedurii penale în baza acuzațiilor de deturnare pe scară largă de bunuri din domeniul public, a fost reținut și arestat preventiv în 2006 – s-a plâns în special de nelegalitatea deținerii sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție**. A constatat în special că acuzațiile aduse reclamantului și directorului Oferta Plus au fost aceleași, că detenția acestora a coincis, iar procedurile îndreptate împotriva acestora au fost soluționate de același Centru pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și au avut același text. Prin urmare, în această hotărâre, Curtea a decis să urmeze același raționament ca în hotărârea *Oferta Plus S.R.L. împotriva Moldovei* din 19 decembrie 2006, în care a constatat, în special, că acuzația îndreptată împotriva Oferta Plus părea să fie neconcordantă cu constatările instanțelor civile. Prin urmare, astfel cum s-a constatat în *Oferta Plus S.R.L.*, Guvernul nu a reușit să convingă Curtea că a existat o suspiciune întemeiată că reclamantul comisese o infracțiune. Așadar, nu a existat nicio justificare pentru arestarea și detenția sa. În plus, Curtea nu a putut decât să concluzioneze că scopul real al procedurii penale a fost acela de a exercita presiuni asupra reclamantului pentru a împiedica Oferta Plus să își continue acțiunea în fața Curții. Prin urmare, Curtea a hotărât de asemenea că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 § 1**.

### Lutsenko împotriva Ucrainei

3 iulie 2012 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect plângerea reclamantului, un bine-cunoscut politician din opoziție, în legătură cu faptul că arestarea sa și decizia privind detenția sa au fost arbitrare și nelegale, precum și faptul că nu a fost informat cu privire la motivele arestării sale. De asemenea, a susținut că procedura îndreptată împotriva sa și arestarea sa au fost folosite de autorități pentru a-l exclude din viața politică și a-l împiedica să participe la viitoarele alegeri parlamentare.

Curtea a hotărât că au existat mai multe **încălcări ale art. 5 din Convenție**, constatând în

special că arestarea reclamantului a fost arbitrară, că detenția sa nu a avut o motivare validă, că acesta nu a fost informat corespunzător cu privire la motivele detenției sale și că legalitatea arestării și a deținerii sale nu a fost examinată corespunzător. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că restrângerea libertății reclamantului a fost aplicată nu doar în scopul de a-l aduce în fața autorității judiciare competente pentru că existau motive verosimile de a-l bănuși că a săvârșit o infracțiune, ci și din alte motive nelegitime. În această privință, Curtea a observat în special că, fiind acuzat de abuz în serviciu, reclamantul avea dreptul la replică față de această acuzație prin mass-media. De asemenea, organele de urmărire penală au menționat comunicarea sa cu mass-media ca fiind unul dintre motivele arestării sale. Organele de urmărire penală l-au acuzat de distorsionarea opiniei publice cu privire la infracțiunile de care a fost acuzat, de discreditarea organelor de urmărire penală și de influențarea viitorului proces pentru a evita răspunderea penală. În opinia Curții, această motivare a demonstrat în mod clar încercarea autorităților de a-l pedepsi pe reclamant pentru că și-a exprimat public dezacordul față de acuzațiile îndreptate împotriva sa și pentru că s-a declarat nevinovat.

### **Tymoshenko împotriva Ucrainei**

30 aprilie 2013 (hotărârea Camerei)

În aprilie 2011 s-a declanșat acțiunea penală împotriva reclamantei, care era liderul unuia dintre principalele partide de opoziție din Ucraina și fost prim-ministru, pentru presupus exces de autoritate și abuz în serviciu. În august 2011, instanța de fond a dispus arestarea sa preventivă pe perioada premergătoare procesului. Ulterior, a fost declarată vinovată pentru infracțiunile de care a fost acuzată și condamnată la pedeapsa închisorii. Reclamanta a susținut în special că detenția sa a fost arbitrară și că nu a avut nicio cale de atac legală pentru a o contesta sau pentru a solicita despăgubiri. A susținut, de asemenea, că detenția sa a fost folosită de autorități pentru a o împiedica să intre în viața politică și să candideze la alegerile din 28 octombrie 2012.

Curtea a hotărât în special că **au fost încălcate art. 5 § 1, art. 5 § 4 și art. 5 § 5** din Convenție, constatând că arestarea preventivă a reclamantei a fost arbitrară, că legalitatea deținerii sale nu a fost examinată în mod corespunzător și că reclamanta nu a avut posibilitatea de a solicita despăgubiri pentru privarea sa de libertate nelegală. De asemenea, Curtea a constatat că reclamanta, care era fost prim-ministru și lidera unuia dintre cele mai puternice partide de opoziție, a fost acuzată de depășirea autorității sau atribuțiilor oficiale și a fost urmărită penal la scurt timp după schimbarea guvernului. Reamintind că a constatat deja că detenția reclamantei a avut în principal scopul de a o pedepsi pentru lipsa de respect față de instanța de fond, Curtea a concluzionat că restrângerea libertății sale nu a fost aplicată în scopul de a o aduce în fața unei autorități judiciare competente pentru că exista o suspiciune întemeiată că a săvârșit o infracțiune, ci pentru alte motive. Curtea a considerat că acesta este un temei suficient pentru a constata **încălcarea art. 18 coroborat cu art. 5**.

### **Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului**

22 mai 2014 (hotărârea Camerei)<sup>1</sup>

Cauza a avut ca obiect reținerea și arestarea preventivă a reclamantului, politician de opoziție și blogger, în urma relatărilor sale privind protestele publice din ianuarie 2013. Reclamantul s-a plâns în special că nu a existat nicio suspiciune întemeiată că ar fi săvârșit o infracțiune, că instanțele nu au prezentat motive relevante și suficiente pentru a justifica detenția sa neîntreruptă, precum și că nu s-a exercitat un control judecătoresc adecvat cu privire la detenția sa. De asemenea, a susținut că arestarea și procedura penală au avut ca scop înlăturarea sa din poziția de critic al Guvernului și potențial oponent în cadrul alegerilor prezidențiale.

Curtea a hotărât în special că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție, constatând că Guvernul nu a demonstrat că, în perioada în discuție, reclamantul a fost privat de libertate în baza unei „suspiciuni întemeiate” că a comis o infracțiune. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4**, constatând că nu a existat o examinare reală a

---

<sup>1</sup> A se vedea, de asemenea, hotărârea din 29 mai 2019 a Marii Camere, *Procedură în temeiul art. 46 § 4 în cauza Ilgar Mammadov împotriva Azerbaidjanului* ([URL](#) către comunicatul de presă).

legalității deținerii reclamantului. În final, Curtea a observat că reclamantul, care în trecut formulase și alte critici la adresa Guvernului, a fost arestat și deținut în lipsa oricărei probe pe baza căreia să poată fi suspectat întemeiat că a săvârșit infracțiunea de care a fost acuzat, respectiv că a organizat acțiuni care au dus la dezordine publică. În această cauză, Curtea a constatat că scopul real al detenției reclamantului a fost acela de a-l reduce la tăcere sau de a-l pedepsi pentru criticarea Guvernului și publicarea unor informații pe care acesta din urmă încerca să le ascundă. Prin urmare, Curtea a concluzionat că restrângerea libertății reclamantului a fost aplicată în alte scopuri decât aducerea sa în fața unei autorități judiciare competente pentru că exista o suspiciune întemeiată că a săvârșit o infracțiune, ceea ce constituia un temei suficient pentru a constata că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5.**

### **Rasul Jafarov împotriva Azerbaidjanului**

17 martie 2016 (hotărârea Camerei)

Reclamantul, un bine-cunoscut apărător al drepturilor omului, s-a plâns în special că a fost arestat și deținut în lipsa unei suspiciuni întemeiate că a comis o infracțiune și că instanțele naționale nu au prezentat motive relevante și suficiente pentru justificarea detenției sale neîntrerupte. De asemenea, acesta s-a plâns că instanțele naționale nu au abordat în mod corespunzător argumentele în favoarea punerii sale în libertate. În final, acesta s-a plâns că drepturile sale din Convenție au fost restrânse în alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție. În special, arestarea și detenția sa au avut scopul de a-l pedepsi în calitate de critic guvernamental, de a-l reduce la tăcere în calitate de apărător al drepturilor omului, de a-i descuraja pe alții de la astfel de activități și de a paraliza societatea civilă din țară. Curtea a hotărât în special că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție, în sensul că nu exista o „suspiciune întemeiată” pentru acuzațiile aduse reclamantului. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** ca urmare a lipsei unui control judecătoresc corespunzător al legalității deținerii sale. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că o combinație de factori susținea argumentul potrivit căruia scopul real al măsurilor luate împotriva reclamantului a fost acela de a-l reduce la tăcere și de a-l pedepsi pentru activitățile sale de apărător al drepturilor omului: arestarea și detenția sa în 2014 au avut loc în contextul general al unei legislații tot mai dure și restrictive a activității ONG-urilor; au existat numeroase declarații ale unor înalți funcționari și articole apărute în mass-media pro-guvernamentală care au acuzat ONG-urile locale și liderii acestora, precum reclamantul, că sunt trădători și agenți străini; în mod similar, au fost arestați și acuzați alți cunoscuți activiști pentru drepturile omului, care au cooperat și cu organizații internaționale care protejează drepturile omului.

### **Merabishvili împotriva Georgiei**

28 noiembrie 2017 (hotărârea Marii Camere)

Această cauză a avut ca obiect reținerea și arestarea preventivă a reclamantului, fost prim-ministru al Georgiei, precum și plângerea sa potrivit căreia aceste măsuri au avut scopuri ascunse. Reclamantul a susținut, în special, că reținerea și arestarea sa preventivă au avut ca scop eliminarea sa de pe scena politică și că procurorul general – după ce l-a scos pe ascuns din celula sa noaptea târziu, la câteva luni după arestarea sa pentru audiere – a încercat să folosească detenția sa ca mijloc de constrângere pentru a furniza informații despre conturile bancare din străinătate ale fostului președinte al Georgiei, Mikhail Saakashvili, și despre moartea fostului prim-ministru al Georgiei, Zurab Zhvania, în 2005. Curtea a hotărât că, în special, **nu a fost încălcat nici art. 5 § 1** din Convenție în ceea ce privește reținerea sau arestarea preventivă a reclamantului, **nici art. 5 § 3** în ceea ce privește măsura inițială a arestării sale preventive. Totuși, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 3** în sensul că, cel puțin începând cu data de 25 septembrie 2013, arestarea preventivă a reclamantului încetase să se întemeieze pe motive suficiente și că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 § 1**. În această cauză, Curtea a ajuns în special la concluzia că nu s-a stabilit faptul că arestarea preventivă a reclamantului fusese menită, în principal, să îl îndepărteze de pe scena politică din Georgia. Cu toate acestea, Curtea a constatat că sunt suficient de convingătoare și, prin urmare, dovedite afirmațiile reclamantului referitoare la îndepărtarea sa sub acoperire din celulă și audierea sa pe timpul nopții în cursul arestării preventive. În cazul reclamantului, Curtea a considerat că restrângerea dreptului său la libertate a constituit o situație continuă. A ajuns la concluzia

– având în vedere toate circumstanțele – că scopul predominant al restrângerii respective s-a schimbat pe parcurs. Deși scopul inițial îl constituise anchetarea unor infracțiuni în baza unei suspiciuni întemeiate, ulterior, scopul predominant a devenit obținerea de informații despre decesul domnului Zhvania și conturile bancare ale domnului Saakashvili. Astfel, măsura a urmărit în principal un scop ascuns, care nu a fost prevăzut de Convenție.

#### **Mammadli împotriva Azerbaidjanului**

19 aprilie 2018 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect arestarea și detenția unui bine-cunoscut activist al societății civile și apărător al drepturilor omului, totodată șef al mai multor ONG-uri implicate în monitorizarea alegerilor. A fost reținut în decembrie 2013 și ținut în arest preventiv până la condamnarea sa în mai 2014 pentru o serie de infracțiuni, inclusiv desfășurare ilegală de activități comerciale, evaziune fiscală și abuz în serviciu. Reclamantul a susținut în special că a fost arestat și deținut în lipsa unei suspiciuni întemeiate că a comis o infracțiune, că instanțele nu au luat în considerare argumentele sale în favoarea punerii sale în libertate, precum și că arestarea și detenția sa au fost motivate politic și au făcut parte dintr-o campanie represivă îndreptată în special împotriva apărătorilor drepturilor omului și a activiștilor din ONG-uri.

Curtea a hotărât, în special, că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție deoarece faptele invocate de organele de urmărire penală, și anume că reclamantul nu a respectat formalitățile administrative legale în desfășurarea activității sale în cadrul ONG, nu au fost suficiente pentru a-l bănuși că a săvârșit infracțiunile de care a fost acuzat. De asemenea, organele nu au furnizat alte informații sau probe care ar putea servi ca bază pentru suspiciunea pe care au fost întemeiate arestarea și detenția sa. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 5 § 4** deoarece instanțele nu au efectuat un control judecătoresc corespunzător cu privire la detenția reclamantului. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că arestarea și detenția reclamantului nu l-au adus în fața unei autorități judiciare competente sub bănușiala întemeiată că ar fi comis o infracțiune, ci au făcut parte dintr-o campanie mai amplă desfășurată împotriva apărătorilor drepturilor omului din Azerbaidjan în 2014.

#### **Rashad Hasanov și alții împotriva Azerbaidjanului**

7 iunie 2018 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect o plângere a celor patru reclamanți, activiști în domeniul societății civile, motivată de faptul că au fost deținuți în lipsa unei suspiciuni întemeiate că ar fi comis o infracțiune. Aceștia au afirmat, de asemenea, că arestarea și detenția lor au avut ca scop pedepsirea lor pentru activismul lor politic și social.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție, constatând că Guvernul nu a dovedit că reclamanții au fost privați de libertate pe baza „suspiciunii întemeiate” că au comis o infracțiune. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că scopul real al măsurilor luate împotriva reclamanților a fost acela de a-i reduce la tăcere și de a-i pedepsi pentru implicarea lor socială și politică activă și pentru activitățile lor în organizația neguvernamentală NIDA.

#### **Aliyev împotriva Azerbaidjanului**

20 septembrie 2018 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect detenția unui avocat și totodată activist pentru drepturile omului în baza unor acuzații, incluzând desfășurare ilegală de activități comerciale, delapidare și evaziune fiscală. Reclamantul s-a plâns în special că autoritățile nu au prezentat probe rezonabile și bine-documentate că a comis infracțiunile în cauză. De asemenea, a susținut că drepturile sale au fost restrânse în alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție.

Curtea a hotărât, în special, că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție din cauza lipsei unei suspiciuni întemeiate că reclamantul a săvârșit o infracțiune ca motiv pentru detenția acestuia. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** din cauza lipsei unui control judecătoresc corespunzător al legalității deținerii sale. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că măsurile luate împotriva reclamantului au avut ca scop reducerea la tăcere și pedepsirea acestuia pentru activitățile sale în domeniul drepturilor omului, nu unul dintre scopurile legitime prevăzute de

Convenție. Curtea a observat în special că această cauză se înscrie într-o „tendință îngrijorătoare de arestare și detenție arbitrară a criticilor Guvernului, a activiștilor în domeniul societății civile și a apărătorilor drepturilor omului”. A solicitat Guvernului să ia măsuri pentru a proteja astfel de persoane, asigurându-se că nu se mai practică urmăriri penale represive și abuzul de drept penal în privința acestora.

A se vedea, de asemenea: **Yunusova și Yunusov împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)**, hotărârea Camerei din 16 iulie 2020.

### **Navalnyy împotriva Rusiei**

15 noiembrie 2018 (hotărârea Marii Camere)

Această cauză a avut ca obiect plângerea reclamantului, activist politic și lider din opoziție, pe motiv că arestarea, detenția și condamnarea sa administrativă de șapte ori în 2012 și 2014 i-au încălcat drepturile și au fost motivate politic.

Marea Cameră a hotărât, în special, că **au fost încălcate** drepturile reclamantului în temeiul **art. 5** din Convenție, ca urmare a celor șapte arestări ale acestuia și a celor două cazuri de arestare preventivă. De asemenea, a constatat **încălcarea art. 11** (libertatea de întrunire și de asociere) din Convenție, hotărând că două dintre arestările reclamantului în timpul întrunirilor pașnice nu au avut un scop legitim, iar celelalte cinci nu au fost necesare într-o societate democratică. Prin urmare, Marea Cameră a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5 și art. 11**. În această privință, a constatat în special că reclamantul, care a fost arestat de șapte ori într-o perioadă relativ scurtă de timp, a jucat un rol principal în primele patru episoade, dar nu și în al cincilea și al șaselea. Cu toate acestea, poliția l-a vizat în mod special pentru arestare în ultimul episod. În plus, Marea Cameră a constatat că „elementele concordante care decurg din context” confirmau că autoritățile au reacționat din ce în ce mai sever față de reclamant și că afirmația sa de a fi vizat în mod special părea concordantă în contextul unei tendințe generale de a aduce opoziția sub control. Prin urmare, Marea Cameră a considerat stabilit dincolo de orice îndoială rezonabilă faptul că restrângerile aplicate reclamantului în cursul celui de al cincilea și al șaselea episod urmăreau un scop ascuns, și anume „suprimarea pluralismului politic, care este un atribut al unui «regim politic cu adevărat democratic» guvernat de «preeminența dreptului», două noțiuni la care face referire preambulul Convenției”.

### **Navalnyy împotriva Rusiei (nr. 2)**

9 aprilie 2019 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect măsura arestului la domiciliu și măsurile restrictive aplicate reclamantului, activist din opoziție, în cursul unei urmăriri penale îndreptate împotriva sa. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, că măsurile luate împotriva sa au fost motivate politic.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5** din Convenție, constatând că măsura arestului la domiciliu nu a fost justificată, în special având în vedere faptul că nu exista niciun risc ca reclamantul să se sustragă de la urmărirea penală și să încerce să evite cercetarea penală. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 10** (libertatea de exprimare) din Convenție, constatând că restrângerile aplicate acestuia, inclusiv limitele stricte privind comunicările sale, au fost disproporționate în raport cu acuzațiile în materie penală îndreptate împotriva sa. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că arestul la domiciliu și restrângerile aplicate reclamantului au avut ca scop limitarea activităților sale publice.

### **Natig Jafarov împotriva Azerbaidjanului**

7 noiembrie 2019 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect reținerea și arestarea preventivă a unui activist din opoziție. Reclamantul a susținut în special că nu exista nicio suspiciune întemeiată că ar fi săvârșit o infracțiune și că instanțele nu au efectuat un control efectiv al legalității deținerii sale. De asemenea, a susținut că reținerea sa și arestarea sa preventivă au avut ca scop reducerea sa la tăcere și pedepsirea sa pentru activitățile sale din Mișcarea Civică Alternativă Republicană (REAL) și campania sa împotriva modificărilor la Constituție propuse într-un proiect de referendum.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție, constatând că nu a existat niciun motiv pentru a formula acuzații penale împotriva reclamantului și că acesta a fost

reținut și arestat preventiv în lipsa unei suspiciuni întemeiate că a săvârșit o infracțiune. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** din Convenție ca urmare a lipsei unui control judecătoresc efectiv al legalității deținerii reclamantului. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că totalitatea factorilor din cauza reclamantului a arătat că scopul ascuns al arestării și detenției sale a fost acela de a-l pedepsi pentru implicarea sa politică activă și de a-l împiedica să participe la campania pentru referendum în calitate de membru al opoziției. Curtea a observat în special că arestarea și detenția au afectat nu doar pe reclamant și alți activiști din opoziție și susținători, ci și însăși esența democrației ca mijloc de organizare a societății, în care libertatea individuală nu poate fi limitată decât în interesul general.

### **Kavala împotriva Turciei**

10 decembrie 2019 (hotărârea Camerei)

În această cauză, reclamantul, un om de afaceri care s-a implicat în înființarea a numeroase organizații neguvernamentale („ONG-uri”) și mișcări pentru societatea civilă având ca activitate promovarea și protejarea drepturilor omului, a susținut că reținerea sa și arestarea sa preventivă au fost nejustificate. Acesta a afirmat, printre altele, că nu existau probe care să justifice o suspiciune întemeiată că ar fi comis o infracțiune ce necesita arestarea sa preventivă. De asemenea, a afirmat că drepturile sale în temeiul Convenției au fost restrânse în alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție. În special, a susținut că privarea sa de libertate a fost menită să îl pedepsească pentru că era un critic al Guvernului, să îl reducă la tăcere pentru că era activist în cadrul ONG-urilor și apărător al drepturilor omului, să îi descurajeze pe alții să se implice în astfel de activități și să paralizeze societatea civilă din țară.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție din cauza lipsei unei suspiciuni întemeiate că reclamantul a săvârșit o infracțiune. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** din Convenție, constatând că procedura în care Curtea Constituțională a Turciei s-a pronunțat cu privire la legalitatea arestării preventive nu poate fi considerată compatibilă cu cerința unui „termen scurt” din acest articol. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18** din Convenție **coroborat cu art. 5 § 1**, constatând că restrângerea libertății reclamantului a fost aplicată în alte scopuri decât aducerea sa în fața unei autorități judiciare competente pentru că exista o bănuială întemeiată că acesta a săvârșit o infracțiune. În special, Curtea a considerat ca fiind stabilit dincolo de orice îndoială rezonabilă faptul că măsurile atacate în prezenta cauză au avut un scop ascuns, contrar art. 18 din Convenție, și anume reducerea la tăcere a reclamantului. În plus, Curtea a considerat că măsurile atacate ar putea avea un efect de descurajare a activității apărătorilor drepturilor omului. În consecință, Curtea a hotărât că Turcia trebuia să ia toate măsurile pentru a pune capăt detenției reclamantului și pentru a asigura punerea imediată în libertate a acestuia.

### **Ibrahimov și Mammadov împotriva Azerbaidjanului**

11 februarie 2020 (hotărârea Camerei)

Reclamanții din această cauză, ambii membri ai unei mișcări pentru societatea civilă, au fost arestați și urmăriți penal, fiind acuzați de infracțiuni în materie de droguri; reclamanții au considerat că acele acuzații sunt false și au susținut că motivul real al demersurilor autorităților l-au constituit graffiti-urile cu mesaj politic pictate de aceștia pe statuia unui fost președinte. Aceștia au susținut în special că arestarea lor nu s-a bazat pe o suspiciune întemeiată. S-au plâns, de asemenea, că instanțele nu au prezentat motive relevante și suficiente pentru a justifica arestarea lor preventivă și că nu a fost eficient controlul judecătoresc asupra legalității deținerii lor. În ultimul rând, aceștia au susținut că dreptul lor la libertate a fost restrâns în alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție în ceea ce privește arestarea reclamanților în lipsa unei suspiciuni întemeiate că aceștia au comis o infracțiune. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** (legalitatea deținerii) deoarece instanțele naționale nu au reușit să îi protejeze pe reclamanți împotriva reținerii arbitrare și a arestării preventive neîntrerupte. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că libertatea reclamanților a fost restrânsă în alte scopuri decât cele prevăzute în Convenție. În acest sens, Curtea a observat în special că reiese clar – din factorii contextualii, din deficiențele cercetării penale și din calendarul acțiunilor poliției

– că scopul real al arestării, detenției și urmăririi penale a reclamanților l-a constituit faptul că au pictat graffiti cu sloganuri politice.

#### **Khadija Ismayilova împotriva Azerbaidjanului (nr. 2)**

27 februarie 2020 (hotărârea Camerei)

Reclamanta, care a lucrat la sediul din Baku al Radio Azadliq, serviciul azerbaidjan al postului de radio finanțat de Statele Unite Radio Europa Liberă/Radio Libertatea ca salariată, manager sau persoană fizică autorizată, s-a plâns că a fost arestată și deținută în lipsa unei suspiciuni întemeiate că a comis o infracțiune și a susținut că aceste demersuri au avut ca scop pedepsirea sa pentru activitatea sa de jurnalist care critica Guvernul.

Curtea a observat în special că una dintre acuzațiile aduse reclamantei – că a incitat o fostă colegă să se sinucidă – s-a bazat pe o plângere falsă, formulată sub constrângere și că alte acuzații legate de activitatea sa la un post de radio nu au fost susținute de fapte. Curtea a constatat că probele aflate la dosarul cauzei nu corespundeau normei minime privind caracterul întemeiat al unei bănuieli necesare pentru arestare și detenție neîntreruptă. Prin urmare, reclamanta a fost privată de libertate prin **încălcarea art. 5 § 1** din Convenție. De asemenea, Curtea a observat că instanțele naționale au omis să verifice existența unei suspiciuni întemeiate, aflate la baza arestării și detenției reclamantei, în pofida plângerilor sale repetate în această privință. Prin urmare, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 4** (examinarea legalității deținerii) din Convenție. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că demersurile autorităților împotriva reclamantei, jurnalistă care publicase articole critice la adresa membrilor Guvernului și a familiilor acestora pentru presupuse fapte de corupție și activități comerciale ilegale, au fost determinate de motivele necorespunzătoare de a o reduce la tăcere și de a o pedepsi pentru activitatea sa jurnalistică.

#### **Selahattin Demirtas împotriva Turciei (nr. 2)**

22 decembrie 2020 (hotărârea Marii Camere)

Această cauză a avut ca obiect reținerea și arestarea preventivă a reclamantului, care, la momentul faptelor, era unul dintre copreședinții Partidului Democrat Popular (HDP), un partid politic pro-kurd de stânga. Reclamantul a susținut, în special, că nu a existat nicio probă care să dea naștere unei suspiciuni întemeiate că ar fi comis o infracțiune care necesita arestarea sa preventivă și că hotărârile judecătorești privind detenția sa au fost redactate în termeni abstracti și repetitivi și urmau aceeași formulă. De asemenea, a susținut că procedura în fața Curții Constituționale nu a respectat cerințele Convenției și că cerința de „termen scurt” nu a fost respectată. În final, s-a plâns că a fost arestat pentru exprimarea unor opinii critice cu privire la autoritățile politice și că scopul arestării sale preventive a fost acela de a-l reduce la tăcere.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** și că **a fost încălcat art. 5 § 3** din Convenție, constatând în special că instanțele naționale nu au invocat în niciun moment în cursul detenției sale fapte sau informații specifice care ar fi putut da naștere unei suspiciuni pe care să se întemeieze arestarea preventivă a reclamantului și că, prin urmare, nu a existat o suspiciune întemeiată că acesta ar fi comis infracțiunile în cauză. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 5 § 4** (dreptul ca o instanță să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii) din Convenție. În final, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 18** din Convenție **coroborat cu art. 5**, considerând ca fiind stabilit faptul că detenția reclamantului, în special în timpul a două campanii esențiale în legătură cu referendumul din 16 aprilie 2017 și alegerile prezidențiale din 24 iunie 2018, a urmărit scopul ascuns de a înăbuși pluralismul și de a limita libertatea de dezbatere politică, care constituie centrul conceptului de societate democratică. În prezenta cauză, Curtea a hotărât, în temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, că Turcia trebuia să ia toate măsurile necesare pentru a asigura punerea imediată în libertate a reclamantului.



### **Azizov și Novruzlu împotriva Azerbaidjanului**

18 februarie 2021 (hotărârea Camerei)<sup>2</sup>

Această cauză se referă la arestarea preventivă a unor activiști ai opoziției. Ambii reclamânți au participat pașnic la demonstrații anti-guvernamentale cu privire la moartea unor soldați aflați în situații necombatante. Aceștia au fost arestați și au rămas în detenție pentru acuzații, printre altele, de posesie ilicită de droguri, ca urmare a perchezițiilor din apartamentele lor, cu o zi înaintea unei alte demonstrații planificate. Aceștia se plâng de faptul că instanța nu a justificat arestarea lor preventivă și nici nu a furnizat motivele prelungirii arestării lor, și de faptul că drepturile lor au fost restrânse pentru alte motive decât cele prevăzute de Convenție.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 3** din Convenție, stabilind că instanțele interne nu au oferit motivele „relevante” și „suficiente” pentru a justifica necesitatea prelungirii arestării preventive a reclamantilor. Curtea a hotărât de asemenea, că **a fost încălcat art. 18** din Convenție **coroborat cu art. 5 § 3** în cauza prezentă. În special, ținând cont de toate circumstanțele cauzei, s-a stabilit că scopul ulterior al restrângerii libertății reclamantilor rezultând din arestarea lor preventivă continuă a reprezentat rațiunea predominantă, și anume pedepsirea și reducerea lor la tăcere pe motivul implicării lor active în demonstrațiile organizate împotriva guvernului cu privire la moartea unor soldați.

### Cauze în care Curtea a constatat neîncălcarea art. 18 din Convenție coroborat cu art. 5

---

### **Khodorkovskiy împotriva Rusiei**

31 mai 2011 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect arestarea și detenția timp de mai mulți ani, în baza unor acuzații în legătură cu infracțiuni economice, a unuia dintre cei mai bogați oameni din Rusia. Reclamantul s-a plâns în special că a fost deținut ilegal și prea mult timp și că acuzațiile îndreptate împotriva sa au fost motivate politic.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție în ceea ce privește reținerea reclamantului, constatând că măsura a fost ilegală întrucât a fost aplicată într-un scop diferit de cel exprimat. De asemenea, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 5 § 1** în ceea ce privește legalitatea deținerii reclamantului în cursul cercetării penale, **a fost încălcat art. 5 § 3** în ceea ce privește durata detenției sale neîntrerupte în cursul cercetării penale și în perioada premergătoare procesului și că **a fost încălcat art. 5 § 4** în patru rânduri în ceea ce privește deficiențele procedurale legate de detenție. În final, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 18** în ceea ce privește afirmația reclamantului potrivit căreia urmărirea sa penală ar fi fost motivată politic, Curtea ajungând la convingerea că acuzațiile îndreptate împotriva acestuia au constituit o „suspiciune întemeiată” și, prin urmare, au fost în concordanță cu Convenția. În această privință, Curtea a observat în special că, deși cauza reclamantului ar putea ridica unele suspiciuni cu privire la intenția reală a autorităților ruse privind urmărirea penală a acestuia, susținerile privind motivația politică din spatele urmăririi penale au necesitat probe incontestabile, care nu au fost prezentate. Faptul că oponentii politici sau concurenții comerciali ai reclamantului ar fi putut beneficia de pe urma detenției sale nu ar fi trebuit să constituie un obstacol pentru autorități în calea urmăririi sale penale dacă ar fi existat acuzații grave îndreptate împotriva sa. Curtea a observat de asemenea că statutul politic nu garantează imunitatea. În caz contrar, orice persoană aflată în poziția reclamantului ar fi în măsură să facă afirmații similare și, în realitate, ar fi imposibilă urmărirea penală a acestor persoane.

A se vedea, de asemenea: **Khodorkovskiy si Lebedev împotriva Rusiei**, hotărârea Camerei din 25 iulie 2013.

---

<sup>2</sup> Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (hotărâri definitive) din Convenția europeană a drepturilor omului.

### **Korban împotriva Ucrainei**

4 iulie 2019 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect în principal arestarea reclamantului, politician bine-cunoscut, în urma mai multor acțiuni penale îndreptate împotriva sa. Reclamantul a susținut în special că arestarea sa la 31 octombrie 2015 și rearestarea sa la 3 noiembrie 2015 au fost ilegale și arbitrare. S-a plâns, de asemenea, că arestarea preventivă și arestul la domiciliu nu au fost motivate suficient. În plus, a susținut că motivele reale ale urmăririi penale și ale privării sale de libertate au fost politice, în special pentru faptul că devenise un rival al partidului de guvernământ, iar noul său partid politic a fost un critic aspru față de cei aflați la putere.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție în ceea ce privește arestarea și rearestarea reclamantului. De asemenea, Curtea a constatat că **a fost încălcat art. 5 § 3** din cauza lipsei unor motive relevante și suficiente pentru privarea de libertate a reclamantului și că **a fost încălcat art. 5 § 5**, constatând că exercitarea efectivă de către reclamant a dreptului la despăgubire nu a fost asigurată cu un suficient grad de certitudine. Curtea a hotărât însă că **nu a fost încălcat art. 18 din Convenție** în cazul reclamantului, constatând că afirmațiile făcute de acesta nu s-au bazat pe probe suficiente. Chiar dacă ar fi putut exista unele motive ascunse pentru urmărirea penală a reclamantului și privarea de libertate a acestuia, Curtea nu a putut să le identifice din cele susținute de reclamant, cu atât mai puțin să constate că aceste motive ascunse au predominat.

### **Mirgadirov împotriva Azerbaidjanului și a Turciei**

17 septembrie 2020

Această cauză a avut ca obiect reținerea la sosirea în Aeroportul Baku și arestarea preventivă a reclamantului – resortisant azer, jurnalist bine-cunoscut și corespondent pentru un ziar azer din Turcia – sub acuzația de înaltă trădare, fiind bănuțit că ar fi făcut spionaj pentru Armenia. Reclamantul a susținut în special că restrângerile care i-au fost aplicate au avut legătură cu activitatea sa de jurnalist și analist politic.

Curtea a hotărât că Azerbaidjan **a încălcat art. 5 § 1** (dreptul la libertate și la siguranță) din Convenție, în ceea ce privește lipsa unei suspiciuni întemeiate privind o infracțiune, precum și în ceea ce privește reținerea reclamantului timp de 16 de ore în lipsa unei hotărâri judecătorești. De asemenea, Curtea a hotărât că Azerbaidjan **a încălcat art. 5 § 4** (examinarea de către instanță a legalității deținerii) din Convenție, ca urmare a neexaminării argumentelor reclamantului în favoarea eliberării sale. Cu toate acestea, Curtea a hotărât că Azerbaidjan **nu a încălcat art. 18 din Convenție coroborat cu art. 5**, constatând că, având în vedere susținerile reclamantului și toate probele de care dispune, nu putea concluziona dincolo de orice îndoială rezonabilă că arestarea și detenția sa au avut vreun scop ascuns. Curtea a arătat în special că reclamantul s-a plâns pe scurt și într-un mod general că restrângerile în cauză fuseseră aplicate de guvernul azer cu intenția de a-l izola, în calitatea sa de jurnalist și analist politic, de activitatea sa profesională. Însă nu a specificat ce anume din activitatea sa s-ar fi putut ascunde în spatele restrângerilor care i-au fost aplicate.

### **Udaltsov împotriva Rusiei**

6 octombrie 2020

Reclamantul a pretins că drepturile sale au fost încălcate prin recurgerea la escortarea administrativă, procedura arestului și prin condamnarea lui pentru contravenții și prin faptul că nu i s-a acordat asistența necesară pe timpul cât s-a aflat în greva foamei. Reprezentanții săi legali au precizat că acesta a fost supus hărțuirii din partea autorităților fiind un activist al opoziției și coordonator al Consiliului Moscovei pentru mișcarea Frontului de Stânga și membru al Adunării Naționale a Federației Ruse.

Curtea a hotărât trei încălcări ale art. 5 § 1 din Convenție în cauza reclamantului. Totuși, a hotărât că nu a fost încălcat art. 18 din Convenție coroborat cu art. 5, stabilind că în special, susținerile părților în temeiul art. 18 erau esențial identice cu argumentele lor întemeiate pe art. 5 din Convenție. Prin urmare, nu există niciun temei pentru a concluziona că aspectul capătului de cerere întemeiat pe art. 18 era fundamental pentru cauză.

### **Sabuncu și alții împotriva Turciei**

10 noiembrie 2020 ((hotărârea Camerei)<sup>3</sup>

La momentul faptelor, reclamanții erau jurnaliști la ziarul *Cumhuriyet* sau directori ai Fundației *Cumhuriyet* (acționarul principal al societății care publică ziarul). Cauza se referă la arestarea preventivă și prelungirea acesteia pe motivul poziției editoriale adoptată de ziar în articolele și postările din media de socializare prin care erau criticate anumite politici guvernamentale. Reclamanții s-au plâns în special cu privire la arestarea preventivă și la prelungirea acesteia.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție, stabilind în special că mandatele instanțelor interne de arestare și de prelungire a arestării reclamanților s-au bazat pe o pură suspiciune care nu a atins nivelul de rezonabilitate necesar. A stabilit, totuși, că deși examinarea din partea Curții Constituționale a Turciei a dosarului cauzei nu putea fi descrisă ca efectuată cu „celeritate” într-un context normal, în circumstanțele specifice cauzei, perioada de timp analizată **nu contravenea art. 5 § 4** (dreptul ca o instanță să se pronunțe într-un termen scurt asupra legalității detenției) din Convenție. În cele din urmă, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 18** din Convenție **coroborat cu art. 5**, precizând că nu s-a stabilit dincolo de orice bănuială rezonabilă că arestarea preventivă a reclamanților a fost dispusă din motive altele decât cele prevăzute de Convenție. În special, Curtea a considerat că elementele pe care s-au bazat reclamanții nu au format un întreg suficient de unitar pentru a concluziona că detenția reclamanților a avut un scop care nu era prevăzut de Convenție și că nu reprezenta un aspect fundamental al cauzei.

**A se vedea de asemenea: Şik împotriva Turciei (nr. 2)**, hotărârea Camerei din 24 noiembrie 2020<sup>4</sup>.

## Cauze declarate inadmisibile în temeiul art. 18 coroborat cu art. 5

---

### **Ramisvili și Kokhreidze împotriva Georgiei**

27 iunie 2007 (decizia Camerei cu privire la admisibilitate)

Reclamanții, co-fondatori și acționari ai unui canal de televiziune, au fost arestați preventiv, fiind acuzați de extorcare pentru că au solicitat plata unor sume de bani ca să nu difuzeze un documentar jenant despre un presupus parlamentar corupt. Aceștia au susținut în special că detenția lor a urmărit scopul ascuns de a reduce la tăcere postul lor de televiziune și de a pune capăt opiniilor lor jurnalistice critice pentru a salva reputația parlamentarului în cauză și a partidului de guvernământ.

Curtea a declarat **inadmisibil**, ca fiind în mod vădit nefondat, capătul de cerere formulat în temeiul art. 18 din Convenție. Aceasta a remarcat în special că, pe lângă faptul că se referă la problemele generale ale drepturilor omului din Georgia, reclamanții nu au indicat fapte specifice situației lor particulare care să susțină afirmația cu privire la un scop ascuns. Pe de altă parte, Curtea a luat act de o serie de factori care indică absența pretinsului scop ascuns. În special, acuzațiile îndreptate împotriva reclamanților nu au avut ca obiect activitățile lor jurnalistice. De asemenea, canalul lor a funcționat în continuare, iar documentarul controversat a fost difuzat chiar și după ce au fost deținuți. În plus, Parlamentul Georgiei a efectuat propria anchetă privind activitățile comerciale ale parlamentarului, în urma căreia acesta a demisionat.

### **Tchankotadze împotriva Georgiei**

21 iunie 2016 (hotărârea Camerei)

Această cauză a avut ca obiect arestarea preventivă a fostului președinte al Agenției de Aviație Civilă și condamnarea sa penală pentru abuz în serviciu. Acesta s-a plâns, în special, că detenția sa a fost ilegală. În plus, acesta a invocat motive ascunse abuzive pentru

---

<sup>3</sup> Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenția europeană a drepturilor omului.

<sup>4</sup> Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenția europeană a drepturilor omului.

acțiunea penală îndreptată împotriva sa și pentru arestarea sa preventivă.

Constatând, în special, că nu a existat nicio hotărâre judecătorească de autorizare a detenției reclamantului timp de 6 luni, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 5 § 1** din Convenție. Curtea a declarat însă **inadmisibil**, ca fiind în mod vădit nefondat, capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul **art. 18 coroborat cu art. 5**, constatând că nu se putea stabili, pe baza afirmațiilor acestuia, că au existat motive necorespunzătoare în spatele urmăririi penale și detenției sale. În plus, nu exista nimic care să sugereze că organele de urmărire penală sau instanțele judecătorești au demonstrat, pe căi oficiale sau neoficiale, existența unor motive ascunse.

## Texte și documente

---

A se vedea în special:

- [Ghid privind art. 18 din Convenția europeană a drepturilor omului – Limitarea folosirii restrângerii drepturilor](#), întocmit de Direcția Jurisconsultului Curții.
- 

**Contact presă:**

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08